

Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
Avgitt elektronisk på stortinget.no

Deres referanse:
Vår referanse: 2023/88
Dato: 20.04.2023
Publikasjonsnr.: NIM-H-2023-019

Høringsuttalelse – innspill til representantforslag om å bedre livs- og boforholdene for enslige mindreårige asylsøkere

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) sender med dette inn skriftlig innspill til Kommunal- og forvaltningskomiteens behandling av Dokument 8:124 S (2022-2023) Representantforslag om å bedre livs- og boforholdene for enslige mindreårige asylsøkere.

NIM har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Vi skal bidra til å styrke gjennomføringen av menneskerettighetene, særlig ved å gi råd og fremme anbefalinger til Stortinget, regjeringen, Sametinget og andre. Høringsuttalelser er et sentralt virkemiddel i dette arbeidet. Vi vil i det følgende knytte noen kommentarer til rettighetsdimensjonen ved omsorgssituasjonen for enslige mindreårige asylsøkere, som relaterer seg særlig til forslag 1.

Representantforslaget inneholder seks forslag med varierende detaljeringsgrad. Vi har ikke hatt anledning til å gå nærmere inn i alle forslagene og vurdere de konkret. Når det gjelder forslag 5 og 6, som handler om endring av påtaleinstruksen for å gi krav om etterforskning av savnede barn, utelukker vi ikke at endringer i påtaleinstruksen er et hensiktsmessig virkemiddel, men vi mener forslaget bør vurderes bredere som en del av en gjennomgang som ser på rutiner og praksis i flere sektorer, som er foreslått i representantforslaget i Dokument 117 S (2022-2023).

NIM har over tid fulgt situasjonen til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år i Norge. I 2016 utga NIM en rapport om omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere, også referert i representantforslaget, som konkluderte med at forskjellene mellom omsorgstilbudet til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år og øvrige barn ikke er saklig og forholdsmessig og dermed utgjør diskriminering i strid med barnekonvensjonen.¹ Vi viser til rapporten for en gjennomgang av det menneskerettslige grunnlaget for våre konklusjoner og anbefalinger knyttet til forskjellsbehandlingen i omsorgsansvaret. På dette området har også Norge mottatt gjentatte anbefalinger fra FNs barnekomité, samt fra andre av FNs

¹ Omsorg for enslige mindreårige asylsøkere. Temarapport, NIM 2016.

overvåkningsorganer.² NIM har i en årrekke anbefalt myndighetene å sikre rettighetene til denne gruppen barn, og vi anbefalte i vår årsmelding for 2021 til Stortinget at Stortinget bør be regjeringen om å utarbeide et lovforslag om å sikre enslige mindreårige asylsøkere over 15 år et omsorgstilbud som både kvalitativt og rettighetsmessig er likeverdig med det tilbudet som gis til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år og øvrige barn som det offentlige har omsorgen for.³

Omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år ble vedtatt i 2021 i utlendingsloven. Justis- og beredskapsdepartementet anerkjente i proposisjonen at enslige mindreårige asylsøkere fikk et mer begrenset tilbud, men bygget på at det ikke utgjorde diskriminering. NIM viser til at selv om det stilles krav i forskrift om at omsorgen for enslige mindreårige skal være «forsvarlig», stilles det høyere krav til omsorgen for andre barn under offentlig omsorg når det gjelder blant annet bemanning og innendørs og utendørs arealer. Vårt inntrykk er at enslige mindreårige asylsøkere får et vesentlig mer begrenset tilbud. NIM understreker at barn med samme omsorgsbehov må få samme oppfølging uavhengig av hvordan omsorgen organiseres. Omsorgsbehovet må vurderes konkret, og enslige mindreårige asylsøkere kan ha særlige behov.

Fra 1. juni 2022 har Statsforvalteren tilsynsansvaret med mottak for enslige mindreårige asylsøkere. Det bekymrer NIM å lese om at tilsynet ved et mottak for enslige asylsøkere gjorde at Statsforvalteren i Oslo og Viken slo alarm og varslet UDI.⁴ NIM er videre bekymret for om tilsynsordningen som er etablert har nok ressurser til å sikre de enslige mindreåriges rettigheter i mottak. Vi viser i den forbindelse til at Statens helsetilsyn i et brev 1. februar i år har gitt uttrykk for at den finansielle situasjonen er alvorlig, og at de på grunn at et økt antall ankomster det siste året nå er bekymret for at Statsforvalteren i Oslo og Viken, som fører tilsynet med alle mottak for enslige mindreårige asylsøkere ikke vil evne å fange opp situasjonen og gjennom tilsynet kunne bidra til å sikre de enslige mindreåriges rettigheter.⁵

NIM mener at den enkleste måten å sikre et likeverdig omsorgstilbud til enslige mindreårige asylsøkere over 15 år på er å overføre ansvaret til barnevernet, slik forslag 1 går ut på. Alternativt må nivået på omsorgen disse barna får, både kvalitativt og rettighetsmessig oppjusteres, slik at tilbudene blir likeverdige. Den nærmere innretningen av omsorgstilbudet må være faglig forankret. Tilbudet må også være egnet til å fange opp barnas individuelle behov, blant annet knyttet til helse, som også

² Menneskerettskomiteens avsluttende merknader til Norge i 2018, avsnitt 31, og Rasediskrimineringskomiteens avsluttende merknader til Norge i 2019, avsnitt 28.

³ NIM årsmelding, 2021.

⁴ Sak fra nrk.no, publisert 18. januar 2023, også referert i representantforslaget.

⁵ Statens helsetilsyn, Dimensjonering av tilsyn med enslige mindreårige asylsøkere i mottak – ressursbehov, 01.02.23. Ref. 2022/1297-26.

forslagsstillerne er inne på. I vurderingen av hvordan omsorgsansvaret skal innrettes, herunder lov- og forskriftsfestes, må hensynet til barnets beste være et grunnleggende hensyn, på lik linje som for alle andre barn som er under offentlig omsorg.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Gro Nystuen

Assisterende direktør

Kirsten Kolstad Kvalø

Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.